

เทคโนโลยีกับการพัฒนาพระธรรมทูตไทยในสถานการณ์โควิด ๑๙

Technology and Thai Buddhist Missionary Development in Covid-19

พระมหาทองเก็บ ญาณพล*

Phramaha Thongkeb Yanapalo (Sukpol)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Email: Thongkeb@hotmail.com

Received : September 6, 2020

Revised : September 29, 2020

Accepted : October 3, 2020

บทคัดย่อ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของคณะสงฆ์ไทย ขณะช่วงเวลาของการเกิดแพร่เชื้อโรคระบาด COVID-19 ซึ่งขณะนั้นเป็นช่วงเวลาของการเปิดโครงการฝึกอบรมพระธรรมทูตสายต่างประเทศและได้เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ทั้งในประเทศไทยและทั่วโลก ผู้บริหารโครงการอบรมฯ จึงได้มีนโยบายกำหนดแนวทางปฏิบัติอย่างเคร่งครัดทำให้พระธรรมทูตไทยสายต่างประเทศที่กำลังฝึกอบรมอยู่มีอุปสรรคในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ได้ตามปกติ คณะผู้บริหารโครงการฯ จึงได้มีการวางแผนและปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคในรูปแบบผ่านระบบออนไลน์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นพระธรรมทูตไทยคณะแรกที่ได้ศึกษาผ่านระบบออนไลน์กับคณาจารย์วิทยากรทั้งในประเทศและต่างประเทศผ่านโทรศัพท์มือถือและคอมพิวเตอร์ทั้งโปรแกรม Zoom และ Google Meet

ดังนั้น การเรียนรู้ในระบบออนไลน์นี้ถือได้ว่าเป็นมิติการศึกษาแบบใหม่และเป็นการพัฒนาการของพระธรรมทูตไทยซึ่งก่อนหน้านี้ในระบบการจัดการเรียนการสอนของคณะสงฆ์ไทยยังไม่มีการเรียนการสอนออนไลน์อย่างเป็นทางการนี่ก็เป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่นำมาปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์และปรับเปลี่ยนระบบการเรียนการสอนในมิติใหม่ตามการเปลี่ยนแปลงและเทคโนโลยี

คำสำคัญ: เทคโนโลยี; การพัฒนา; พระธรรมทูตไทย; สถานการณ์โควิด ๑๙

* พระมหาทองเก็บ ญาณพล (สุขพล), ดร. PhramahaThongkebYanapalo (Sukpol), Dr.

Abstract

Mahachulalongkornrajavidyalaya University is the educational institute for the Buddhist monks. When the spreading of Corona Virus 2019, it is the time for training the foreign Buddhist missionaries, so the administrators follow the government's policy strictly. There are many problems for the foreign Buddhist missionaries who are training to attend the learning activities. The administrators have changed the training and teaching system by online system, Thai Buddhist missionaries are the first groups to study by online system such as by mobile phone, computer, zoom, and google meet.

So, the learning by online system is the new normal and the development of Thai Buddhist missionaries. In the past the learning and teaching system of the Thai Sangka community did not have the online learning, this is the first time for Sangka community to use new technology for learning and teaching.

Keywords: Technology; Development; Thai Buddhist Missionary; Covid-19

บทนำ

ด้วยสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ ๒๐๑๙ หรือโรคโควิด ๑๙ ที่เริ่มต้นมาจากเมืองอู่ฮั่นประเทศจีนเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้มีการแพร่ระบาดไปทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย^๑ ผู้ว่ากรุงเทพมหานครได้ประกาศสั่งให้ปิดห้างสรรพสินค้า สถานประกอบการ สถาบันการศึกษา ฯลฯ ตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๓ ถึง ๑๒ เมษายน ๒๕๖๓^๒ เป็นเวลา ๒๒ วัน เพื่อหยุดการแพร่กระจายของเชื้อโควิด^๓ หลังจากนั้น นายกรัฐมนตรีประกาศภาวะฉุกเฉินฉบับที่ ๑ มีผลบังคับใช้เริ่มตั้งแต่วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๓^๔ ในช่วงเวลานั้นการระบาดของโรครยังมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ จึงมีการห้ามมิให้ออกนอกเคหสถาน โดยการประกาศเคอร์ฟิว ทั่วประเทศเวลา ๒๒.๐๐-๐๔.๐๐ น. ของทุกวัน มีผลบังคับใช้วันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๓ และได้มีการจัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจโดยสำนักนายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์

^๑ นภาพัทธ์ งามบุษบงโสภิน และ มนตรี สิริโรจนานันท์, “พุทธวิธีเพื่อการดูแลตนเองในสถานการณ์โควิด ๑๙”, นภาพัทธ์ งามบุษบงโสภินและคณะ ปีที่ ๑๖ (ฉบับที่ ๒): ๔๓, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JGSR/article/view/243321> [๕ สิงหาคม ๒๕๖๓].

^๒ ไทยรัฐออนไลน์, “เคอร์ฟิว” ห้ามออกนอกบ้าน ๔ หมู่ได้เวลาคนไทยต้องปรับเปลี่ยนร่วมหยุดโควิด”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.thairath.co.th> [๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๓].

^๓ ฐานเศรษฐกิจ, “กทท. สั่งปิดห้าง ๒๒ วัน”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.thansettakij.com/content/> [๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๓].

^๔ กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, “สรุป พ.ร.ก. ฉุกเฉิน ฉบับ ๑ ข้อห้ามและข้อปฏิบัติมีอะไรบ้าง”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/872653> [๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๓].

โควิด ๑๙^๕ เพื่อรายงานผู้ที่ติดเชื้อและผู้เสียชีวิตด้วยโรคโควิด ๑๙ ให้ประชาชนได้ทราบเกี่ยวกับอันตรายและความรุนแรงของโรคอย่างต่อเนื่อง การแพร่ของโรคโควิด ๑๙ เป็นไปอย่างรวดเร็ว รัฐบาลจึงมีคำสั่งไม่ให้มีการอยู่รวมกันให้ประชาชนอยู่บ้านเป็นการหยุดเชื้อเพื่อชาติทำให้บริษัทห้างร้านต่าง ๆ ต้องปิดทำการโดยให้พนักงานหยุดทำงานในที่ทำงานเปลี่ยนไปทำงานที่บ้านหรือที่เรียกว่า Work from Home โรงเรียนและมหาวิทยาลัยทุกแห่งหยุดการเรียนการสอนในห้องเรียนเปลี่ยนไปเรียนทางออนไลน์แทนการออกไปซื้ออาหารหรือทำธุระนอกบ้านต้องมีระยะห่างกัน ๑-๒ เมตร หรือที่เรียกว่า Social Distancing คือ ระยะห่างทางสังคมเพื่อการป้องกันเชื้อโรคที่มาจากสารคัดหลั่งในร่างกายคือการไอการจามและน้ำลายที่อาจกระเด็นหรือมีการฟุ้งกระจายอยู่ในอากาศมีคำแนะนำให้ทุกคนต้องใส่แมสหรือหน้ากากอนามัย และควรหมั่นล้างมือบ่อย ๆ การที่ต้องมีการสัมผัสกับสิ่งต่างๆ ควรใช้แอลกอฮอล์ในการฆ่าเชื้อโรคที่อาจติดปนเปื้อนมากับการจับต้องสิ่งของต่างๆกลายเป็นต้องเปลี่ยนการใช้ชีวิตประจำวันมาเป็นแบบใหม่หรือที่เรียกว่า New Normal คือ เมื่อออกจากบ้านต้องใส่หน้ากากอนามัยและต้องมีระยะห่างทางสังคม และการล้างมือบ่อย ๆ หรือใช้แอลกอฮอล์เจลทำความสะอาดมือ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของพระสงฆ์ ขณะช่วงเวลาของการเกิดแพร่เชื้อโรคระบาด COVID-19 ซึ่งขณะนี้ เป็นช่วงเวลาของการเปิดโครงการฝึกอบรมพระธรรมทูตสายต่างประเทศและได้เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ทั้งในประเทศไทยและทั่วโลกผู้บริหารโครงการอบรมฯ จึงได้มีนโยบายกำหนดแนวทางปฏิบัติอย่างเคร่งครัดทำให้พระธรรมทูตไทยสายต่างประเทศที่กำลังฝึกอบรมอยู่มีอุปสรรคในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ได้ตามปกติคณะผู้บริหารโครงการฯ จึงได้มีการวางแผนและปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคในรูปแบบผ่านระบบออนไลน์ซึ่งถือได้ว่าเป็นพระธรรมทูตไทยคณะแรกที่ได้ศึกษาผ่านระบบออนไลน์กับคณาจารย์วิทยากรทั้งในประเทศและต่างประเทศผ่านโทรศัพท์มือถือและคอมพิวเตอร์ทั้งโปรแกรม Zoom และ Google Meet ในช่วงเริ่มต้นของการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์นั้นพบว่าพระธรรมทูตไทยสายต่างประเทศส่วนใหญ่ไม่เคยเรียนรู้ระบบแบบนี้มาก่อนมีเพียงจำนวนน้อยที่มีประสบการณ์ในส่วนของผู้บริหารคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่คุ้นเคยกันทำให้ได้รับประโยชน์จากการศึกษาออนไลน์ไปพร้อมกันประเด็นสำคัญในการศึกษาแบบออนไลน์เครื่องมืออุปกรณ์ต้องพร้อมอินเทอร์เน็ตสัญญาณต้องมีความเร็วแรงผู้ใช้งานต้องมีอีเมลเพราะจำเป็นต่อการเข้าใช้งานโปรแกรมออนไลน์อุปกรณ์ต่อพ่วงต่าง ๆ^๖

^๕ รัฐบาลไทย, “ประกาศและคำสั่ง”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.thaigov.go.th> [๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๓]; ศูนย์ข้อมูลข่าวสารด้านเวชภัณฑ์ กระทรวงสาธารณสุข, “การจัดตั้งสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (โควิด-๑๙)”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.dmsic.moph.go.th> [๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๓].

^๖ พระมหาสุเทพ สุวฑฒโน (เหลลาทอง), ดร., “มิติใหม่การศึกษาเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ของพระสงฆ์ไทย : ศึกษากรณีพระธรรมทูตสายต่างประเทศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”, พิมพ์ไทย, (๕ สิงหาคม ๒๕๖๓) : ๒.

ดังนั้น การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับทุกคนโดยเฉพาะสังคมไทยซึ่งมีพระสงฆ์อยู่ในบวรพระพุทธศาสนาอยู่ร่วมด้วยและมีการใช้การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีหลายรูปแบบเพื่อการติดต่อสื่อสารตามปกติ การเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและให้เข้าถึงผู้ฟังอย่างรวดเร็วโดยการสื่อสารเผยแพร่พระพุทธศาสนาผ่านเทคโนโลยีที่แพร่หลาย เช่น แอปพลิเคชัน ไลน์ เฟสบุ๊ค ฯลฯ ผู้รับข่าวสารจะรับรู้ได้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความรู้พื้นฐานช่วงเวลาและโอกาสของผู้รับแต่สิ่งที่ต้องการทราบคือการเผยแพร่หลักธรรมพระพุทธศาสนาในสถานการณ์โควิด ๑๙ สมควรจะใช้แนวทางใดจึงจะเหมาะสมและมีการพัฒนาต่อผู้เผยแพร่โดยเฉพาะพระธรรมทูตไทยเพื่อที่จะเข้าสู่กลุ่มเป้าหมายได้ดีที่สุดบทความนี้ผู้เขียนจะนำเสนอในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีกับการพัฒนาพระธรรมทูตไทยในสถานการณ์โควิด ๑๙^๗

การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19)

โรคโควิด ๑๙ เริ่มต้นมาจากประเทศจีนเมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๖๒ ผู้ป่วยส่วนใหญ่มีประวัติไปสัมผัสสัตว์ป่าต่าง ๆ ในตลาดขายส่งอาหารทะเลเมืองอู่ฮั่น จีนได้ตรวจวิเคราะห์สายรหัสพันธุกรรมออกมาดูพบว่าไม่เหมือนที่เคยเจอมาก่อน จึงเรียกว่า ‘ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ ๒๐๑๙’ หรือ 2019 novel Coronavirus (2019-nCoV)^๘ ในช่วงแรกของการระบาดของโรคจะมีการเรียกกันจนติดปากว่า “ไวรัสอู่ฮั่น” ทำให้ประชากรชาวอู่ฮั่นถูกสังคมรังเกียจ องค์การอนามัยโรคจึงได้ประกาศชื่อที่เป็นทางการสำหรับใช้เรียกโรคทางเดินหายใจที่เกิดจากไวรัสสายพันธุ์ใหม่ว่า ‘โควิด-ไนน์ทีน’ (Covid-19)^๙ โรคโควิด ๑๙ (COVID-19) เป็นคำย่อมาจาก CO คือ โคโรนา VI คือ ไวรัส D คือ Disease (โรค) และ 19 คือ พบในปี ค.ศ. ๒๐๑๙^{๑๐} ชื่อจริงของโรคโควิด ๑๙ คือ SARS-CoV-2 หรือไวรัสโคโรนาโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรงชนิดที่สอง (Severe acute respiratory syndrome coronavirus ๒) เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับทางพันธุกรรมอย่างใกล้ชิดกับเชื้อไวรัสโรคซาร์ส^{๑๑} โรคซาร์สและโรคโควิด ๑๙ เป็นโรกระบบทางเดินหายใจเฉียบพลันร้ายแรงที่เกิดจากไวรัสตระกูลเดียวกันก่อนหน้านี้ ได้พบไวรัสโคโรนามาแล้ว ๖ สายพันธุ์ที่เคยเกิดการระบาดในมนุษย์สำหรับไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ที่กำลังระบาดเป็นสายพันธุ์ที่ ๗ โรคไวรัส

^๗ วสิษฐ ภาณุสิทธิ์และคณะ, “รูปแบบการสื่อสารด้านพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ในประเทศไทยยุคปัจจุบัน”, รายงานการวิจัย, (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๕๗), หน้า ๓.

^๘ พิเชฐ บัญญัติ, **คู่มือเอาตัวรอดจากไวรัส Covid-19**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท เซเวนตีบุ๊ก จำกัด, ๒๕๖๓), หน้า ๓๖.

^๙ ทีมงานวิชาการ บริษัท ไชเบอร์บุคส์แอนด์ปรีนท์ จำกัด, **ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 CORONAVIRUS DISEASE 2019**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอกพิมพีไท จำกัด, ๒๕๖๓), หน้า ๓.

^{๑๐} พิเชฐ บัญญัติ, **คู่มือเอาตัวรอดจากไวรัส Covid-19**, หน้า ๓๖.

^{๑๑} ทีมงานวิชาการ บริษัท ไชเบอร์บุคส์แอนด์ปรีนท์ จำกัด, **ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 CORONAVIRUS DISEASE 2019**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอกพิมพีไท จำกัด, ๒๕๖๓), หน้า ๓.

ซาร์โควี-๒ หรือโรคโควิด ๑๙ สามารถติดเชื้อได้ทั้งคนและสัตว์ เป็นไวรัสที่ก่อโรคในระบบทางเดินหายใจ และทางเดินอาหาร และแพร่จากสัตว์สู่คนได้^{๑๒} รวมทั้งติดจากคนสู่คนได้เนื่องจากไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ สายพันธุ์ที่ ๗ ที่กำลังระบาดอยู่เป็นไวรัสที่เกิดขึ้นใหม่วัคซีนป้องกันยังอยู่ในขั้นตอนการศึกษาวินิจฉัยทางการแพทย์จึงยังไม่มีวัคซีนหรือยาที่สามารถรักษาโรคนี้อาจทำให้การแพร่กระจายของโรคเป็นไปอย่างรวดเร็วการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ ๒๐๑๙ สามารถกระจายจากคนสู่คนได้ผ่านทางไอ จาม สัมผัสน้ำมูกน้ำลายจึงต้องระมัดระวังไม่ให้ผู้ป่วยที่มีอาการนำสงสัยจากเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ ๒๐๑๙ ไปสัมผัสใกล้ชิดหรือใช้สิ่งของร่วมกันกับผู้อื่นเพื่อลดความเสี่ยงในการแพร่กระจายเชื้อ^{๑๓} การแพร่กระจายของโรคมาจากสารคัดหลั่งในร่างกายที่อาจกระเด็นหรือลอยฟุ้งกระจายอยู่ในอากาศซึ่งทำให้ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดสามารถติดเชื้อได้

เทคโนโลยีกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ปัจจุบันการสื่อสารและเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมอย่างสูงยิ่ง ทั้งในการดำเนินชีวิตส่วนตัว หรือการทำงานประกอบธุรกิจต่าง ๆ โดยจะส่งผลทั้งบวกและผลลบ ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อชีวิตคนเราในสังคมตลอดเวลา และจากอดีตที่ผ่านมาพระพุทธศาสนาคงอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและโลกเรตลอดเวลา โดยพระสงฆ์ซึ่งอยู่ในบวรพระพุทธศาสนาและอยู่ร่วมกันในสังคมก็จะได้รับผลกระทบ คือ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศที่รวดเร็วและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้โดยตรง และประชาชนสามารถเข้าถึงรับรู้พระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศได้ง่าย โดยจะเป็นการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ทุกที่ และทุกเวลา เนื้อหาธรรมะถูกต้อง ถูกใจ สมสมัยและได้ประโยชน์สำหรับผู้รับสาร มีการนำเสนอที่ตรงเป้า เข้าใจง่าย ตัวผู้สื่อสารธรรมะจำเป็นต้องเป็นผู้รู้ดี มีความชำนาญในการเผยแผ่และรูปแบบต้องมีความเชื่อมโยง และสัมพันธ์และดำเนินตามกระบวนการสื่อสารพุทธธรรม คือ รูปแบบต้องมีเจตนาการสื่อสารพุทธธรรมต้องเด่นชัดรูปแบบต้องมีการสื่อสารพุทธธรรมต้องโดนใจ ตลอดจนถึงรูปแบบต้องมีเนื้อหาการสื่อสารพุทธธรรมต้องโดดเด่น และต้องมีความเชื่อมโยงเกี่ยวกับองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารพุทธธรรม^{๑๔}

พระธรรมทูตใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพระพุทธศาสนาตามบทบาท และหน้าที่ ตามมหาปริณิพพานสูตร ดังนี้

^{๑๒} พิเชฐ บุญยัติ, *คู่มือเอาตัวรอดจากไวรัสCovid-19*, หน้า ๓๖.

^{๑๓} ทีมงานวิชาการ บริษัทไซเบอร์บูคส์แอนด์ปับลิชิ่ง จำกัด, *ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 CORONAVIRUS DISEASE 2019*, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอกพิมพ์ไท จำกัด, ๒๕๖๓), หน้า ๕๗.

^{๑๔} พระมหานิต สิริวัฒน, “รูปแบบและกระบวนการสื่อสารพุทธธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ในสังคมไทย”, *วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่*, (๒๕๕๘): หน้า ๗๕-๘๖.

๑) ด้านการศึกษาพระธรรม ผลจากการที่พระภิกษุอาศัยสื่อการเรียนการสอนผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาให้ทันสมัยขึ้น ช่วยให้พระภิกษุได้เรียนรู้พระธรรมวินัยได้อย่างรวดเร็วสะดวก และเพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น

๒) ด้านการนำความรู้ไปประยุกต์ ปฏิบัติ โดยการนำความรู้ไปปฏิบัตินั้น พระภิกษุบางรูป บางครั้งอาจเกิดข้อสงสัย หรือหลงลืมพระธรรมวินัยบางประการ บางข้อ พระภิกษุนั้นก็สามารถค้นหาคำตอบ ข้อมูลแก้ข้อสงสัยนั้นได้โดยผ่านระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยนี้ในพื้นที่

๓) ด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนา เพื่อให้บุคคลอื่นเข้าใจมากขึ้นและสามารถนำไปปฏิบัติได้ ดังนั้น ถ้าต้องการเผยแพร่อย่างทั่วถึง ครอบคลุม และรวดเร็ว ก็มีความจำเป็นยิ่งที่จะต้องมีการเผยแพร่ผ่านทางเทคโนโลยีสารสนเทศนี้

๔) ด้านการปกป้องพระพุทธศาสนา ในขณะเดียวกันถ้ามีบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่ต้องการทำลายพระพุทธศาสนาหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับพระศาสนาอันเป็นเท็จ เป็นการบิดเบือน ทั้งทางตรงและทางอ้อม เราก็ต้องอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการปกป้องให้คำอธิบายชี้แจงข้อเท็จจริง เกี่ยวกับพระธรรมวินัย หลักพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง และรวดเร็ว

สำหรับการใช้เทคโนโลยีกับพระธรรมทูตในสถานการณ์โรคไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ นี้ ย่อมเป็นเรื่องใหม่สำหรับพระธรรมทูตในยุคปัจจุบันที่ต้องใช้เครื่องมือเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา สอดคล้องกับพระโสภณวชิราภรณ์ รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประธานดำเนินการโครงการอบรมพระธรรมทูตสายต่างประเทศกล่าวถึงแนวทางการป้องกันไวรัสโควิด-๑๙ และการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตว่า ในช่วงดำเนินการอบรมพระธรรมทูต คณะผู้รับผิดชอบโครงการให้ความร่วมมือกับทางเจ้าหน้าที่บ้านเมืองอย่างเต็มที่ จัดแพทย์ พยาบาลคอยสังเกตอาการและคัดกรอง หากพบอาการผิดปกติจะแยกออกจากกลุ่มทันที และจะปฏิบัติตามคำแนะนำจากภาครัฐอย่างเคร่งครัดพร้อมกันนี้พระโสภณวชิราภรณ์ กล่าวด้วยว่า แม้ว่าโลกจะประสบปัญหาไวรัสโควิด-๑๙ แต่พระธรรมทูตไทยสายต่างประเทศก็ยังคงทำหน้าที่เผยแผ่ธรรมต่อไป แต่ต้องปรับวิธีการโดยใช้สื่อออนไลน์เข้ามาเป็นเครื่องมือมากขึ้น ซึ่งหลักสูตรอบรมพระธรรมทูตสายต่างประเทศก็มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อประกอบในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ขณะเดียวกันมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยก็มีหลักสูตรธรรมนิเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นต้นมา เพราะได้ตระหนักถึงความสำคัญของที่วีออนไลน์ แต่เนื่องจากในช่วงนั้นยังไม่พร้อมด้านอุปกรณ์สื่อสาร จึงเน้นสถานีโทรทัศน์เป็นหลัก แต่ยุคปัจจุบันนี้ไม่มีปัญหา “ดังนั้น พระธรรมทูตต้องฝึกการใช้สื่อออนไลน์เผยแผ่ธรรม ประกอบกับเมื่อวันที่ ๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓ ที่ผ่านมารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้เดินทางมาตรวจเยี่ยมที่มหาวิทยาลัยก็ได้มอบนโยบายในด้านนี้ด้วย ทั้งนี้เพื่อให้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาเข้าถึงผู้รับสารได้ทุกช่องทางทั้งตามปกติ หนังสือพิมพ์ และสื่อออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ ทวิตออนไลน์

ยูทูป วิแชท ไวท์เบอร์ โดยใช้วิธีจัดกลุ่มพระธรรมทูตมาพัฒนาต่อยอดแต่ละประเภท” ทำให้ปัจจุบันนี้พระธรรมทูตสายต่างที่ผ่านการอบรมใช้สื่อออนไลน์เป็นช่องทางในการเผยแพร่ธรรม ควบคู่ไปกับการด้านภาษาทั้งภาษาหลักและภาษาท้องถิ่น

การเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางอินเทอร์เน็ตเข้าถึงคนได้เป็นจำนวนมากและในวงกว้าง แต่ประชาชนบางคนยังมองพระธรรมทูตที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตในทางที่น่าสงสัยว่าอาจจะไม่ใช้ในการจัดทำเนื้อหาทางศาสนาอย่างเดียวพระสงฆ์บางกลุ่มหากไม่มีกฎระเบียบในการใช้อินเทอร์เน็ตอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายได้ง่าย ดังนั้น คณะสงฆ์ควรมีองค์การสนับสนุนควบคุมดูแลการใช้อินเทอร์เน็ต เพราะมีแนวโน้มว่าวัดต่าง ๆ จะเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางอินเทอร์เน็ตมากขึ้นเพราะจำนวนเว็บไซต์ของวัดเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนโดยในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ มี ๗๐๙ เว็บไซต์แต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ พบว่า มีถึง ๑,๐๒๖ เว็บไซต์โลกยุคปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบอินเทอร์เน็ตจะเป็นปัจจัยสำคัญของการเผยแพร่พระพุทธศาสนาพระธรรมทูตในยุคปัจจุบันจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ต้องการพึ่งพาเทคโนโลยีในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ดังนั้น พระธรรมทูตต้องเรียนรู้เรื่องการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองต่อการเผยแผ่ทางศาสนา

อินเทอร์เน็ตถูกใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วโลกมีเว็บไซต์ต่าง ๆ มากมายและทางการเผยแพร่ธรรมะผ่านทางอินเทอร์เน็ตจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งอีกทั้งชาวต่างชาติที่สนใจศึกษาศาสนาพุทธก็มีมากยิ่งขึ้นตามมาด้วยและมีเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในเรื่องต่าง ๆ มากมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตซึ่งเปรียบเสมือนเป็นชุมชนเมืองแห่งใหม่ของโลก เป็นชุมชนของคนทั่วทุกมุมโลกเป็นช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพไม่จำกัดพรหมแดน ไม่จำกัดสถานที่และไม่จำกัดเวลาการกระจายข้อมูลข่าวสาร ในระบบอินเทอร์เน็ตมีค่าใช้จ่ายต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับช่องทางอื่น ๆ เช่น สื่อโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์เป็นต้นนอกจากนั้นสื่ออินเทอร์เน็ตยังสามารถนำเสนอได้ทั้งข้อความภาพเสียงวิดีโอ และสามารถสนทนาโต้ตอบกับผู้ชมได้ด้วยเหตุนี้เององค์กรต่าง ๆ ทั่วโลกจึงหันมาใช้บริการอินเทอร์เน็ตจำนวนมาก

เมื่อเป็นเช่นนี้พระธรรมทูตจึงต้องเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอในการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือนี้ให้เกิดประโยชน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาเพราะหากจะใช้วิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาแบบเดิมอาจเข้าไม่ถึงสังคมยุคใหม่หรือคนรุ่นใหม่ก็เป็นได้เพราะสังคมสมัยปัจจุบันประชาชนไม่ค่อยมีเวลาไปปฏิบัติธรรมฟังเทศน์หรือศึกษาพระธรรมคำสอนที่วัดเหมือนสมัยอดีตที่ผ่านมาการเผยแพร่พระธรรมคำสอนผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตหรือสื่ออื่น ๆ จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถทำให้เข้าถึงประชาชนได้ง่ายและกว้างขวางมากที่สุดไม่จำกัดเวลาและสถานที่ผู้ใช้อยู่ที่ไหนเวลาใดก็สามารถที่จะเข้าไปศึกษาพระธรรมคำสอนได้ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นที่ทำงานที่บ้านหรืออยู่ในต่างประเทศก็ตาม โดยเฉพาะในยุคที่เกิดโรคไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ นี้

สรุป

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ หรือที่เรียกว่า COVID-19 ที่แพร่กระจายไปทั่วโลกนั้น ได้ส่งผลกระทบต่อสถาบัน องค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ไม่เว้นแม้แต่สถาบันการศึกษาที่ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน ซึ่งทุกภาคส่วนจำเป็นต้องปฏิบัติตามมาตรการและการควบคุม โดยให้ความร่วมมือป้องกันควบคุมการแพร่ระบาดของโรคระบาด COVID-19 จากรัฐบาล โดยเฉพาะพระธรรมทูตไทยสายต่างประเทศที่กำลังฝึกอบรมอยู่ในขณะนี้ คณะผู้บริหารโครงการฯ จึงได้มีการวางแผนและปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์การระบาดของโรคในรูปแบบผ่านระบบออนไลน์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นพระทูตคณะแรกที่ได้ศึกษาผ่านระบบออนไลน์กับคณาจารย์ วิทยากร ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผ่านโทรศัพท์มือถือและคอมพิวเตอร์ ทั้งโปรแกรม Zoom และ Google Meet เป็นที่น่าสังเกตว่าการเรียนรู้ในระบบออนไลน์นี้ ถือได้ว่าเป็นมิติการศึกษาแบบใหม่สำหรับพระธรรมทูตไทย ซึ่งก่อนหน้านี้ในระบบการจัดการเรียนการสอนของคณะพระธรรมทูตยังไม่มีการเรียนการสอนออนไลน์อย่างเป็นทางการ นี่ก็เป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่นำมาปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และปรับเปลี่ยนระบบการเรียนการสอนในมิติใหม่ตามการเปลี่ยนแปลงและเทคโนโลยี

ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาเรียนรู้แบบออนไลน์หรือแบบปกติทั่วไปในสถาบันการศึกษา การเรียนรู้เชิงประจักษ์จะช่วยให้สามารถเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาได้ตามความเป็นจริง มีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งไม่มีห้องเรียนรู้ที่ใดจะยิ่งใหญ่และยั่งยืนเทียบเท่าห้องเรียนรู้ตามธรรมชาติ สิ่งที่สำคัญคือ การศึกษาต้องนำพามนุษย์ไปสู่การเรียนรู้อย่างแท้จริง การศึกษาของมนุษย์นั้น ไม่ควรอยู่ปราศจากธรรมชาติ เพราะธรรมชาติมีสิ่งให้ต้องศึกษาเรียนรู้มากมาย ดังนั้น พระธรรมทูตต้องเรียนรู้เทคโนโลยีเพื่อจุดมุ่งที่แท้จริงคือการเผยแผ่ศาสนาให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย

บรรณานุกรม

- โจววัง. คู่มือป้องกันโรคปอดอักเสบจากการติดเชื้อโคโรนาไวรัสสายพันธุ์ใหม่. แปลโดยกัญญารัตน์ จิราสวัสดิ์. นนทบุรี: บริษัทวารสารพัลลขิงจำกัด, ๒๕๖๓.
- ทีมงานวิชาการบริษัทไซเบอร์บุคส์แอนด์ปริ้นท์จำกัด. ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 CORONAVIRUS DISEASE 2019. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเอกพิมพ์ไทจำกัด, ๒๕๖๓.
- พระธรรมมงคลญาณ (วิริยงค์ สิรินธโร). **หลักสูตรครูสมาธิเล่ม ๑**. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร: หจก. พิมพ์, ๒๕๕๔.
- พระมหานิต สิริวฑฒโน. “รูปแบบและกระบวนการสื่อสารพุทธธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ในสังคมไทย”. **วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่**. [๒๕๕๘] : ๗๕-๘๖.

พระมหาสุเทพ สุวฑฒโน (เหลาทอง). ดร. “มติใหม่การศึกษาเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ของพระสงฆ์ไทย : ศึกษากรณีพระธรรมทูตสายต่างประเทศมหาวิทาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”. พิมพ์ไทย. (๕ สิงหาคม ๒๕๖๓): ๒.

วสิษฐ์ วาฤทธิและคณะ. “รูปแบบการสื่อสารด้านพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ในประเทศไทยยุคปัจจุบัน”. รายงานการวิจัย. สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๕๗.

เว็บไซต์

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. “ข้อมูลสำหรับการป้องกันตนเองจากไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ ๒๐๑๙”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://ddc.moph.go.th> [๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๓].

กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. “สรุป พ.ร.ก. ฉุกเฉินฉบับ ๑ ข้อห้ามและข้อปฏิบัติมีอะไรบ้าง”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/872653> [๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๓].

ฐานเศรษฐกิจ. “กทม.สั่งปิดห้าง ๒๒ วัน”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.thansettakij.com/content/> [๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๓].

ไทยรัฐออนไลน์. “เคอร์ฟิว” ห้ามออกนอกบ้าน ๔ ทุ่มได้เวลาคนไทยต้องปรับเปลี่ยนร่วมหยุดโควิด. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.thairath.co.th> [๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๓].

นภาพัทธ งามบุษบงโสภิน และ มนต์รี สิริระโรจนานันท์. “พุทธวิธีเพื่อการดูแลตนเองในสถานการณ์โควิด ๑๙”. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์. ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๓) : ๔๓. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JGSR/article/view/243321> [๕ สิงหาคม ๒๕๖๓].

พิเชฐ บุญยัติ. คู่มือเอาตัวรอดจากไวรัสCovid-19. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเซเว่นดีบุ๊ก จำกัด, ๒๕๖๓.

รัฐบาลไทย. “ประกาศและคำสั่ง”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.thaigov.go.th> [๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๓].

ศูนย์ข้อมูลข่าวสารด้านเวชภัณฑ์ กระทรวงสาธารณสุข. การจัดตั้งสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (โควิด-๑๙). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.dmsic.moph.go.th> [๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๓].